

Hedersrelaterat våld och förtryck

Regionalt stödcentrum heder

Birgitta Bjelkenäs
Lina Lycke

Regionalt stödcentrum heder

Göteborgs
Stad

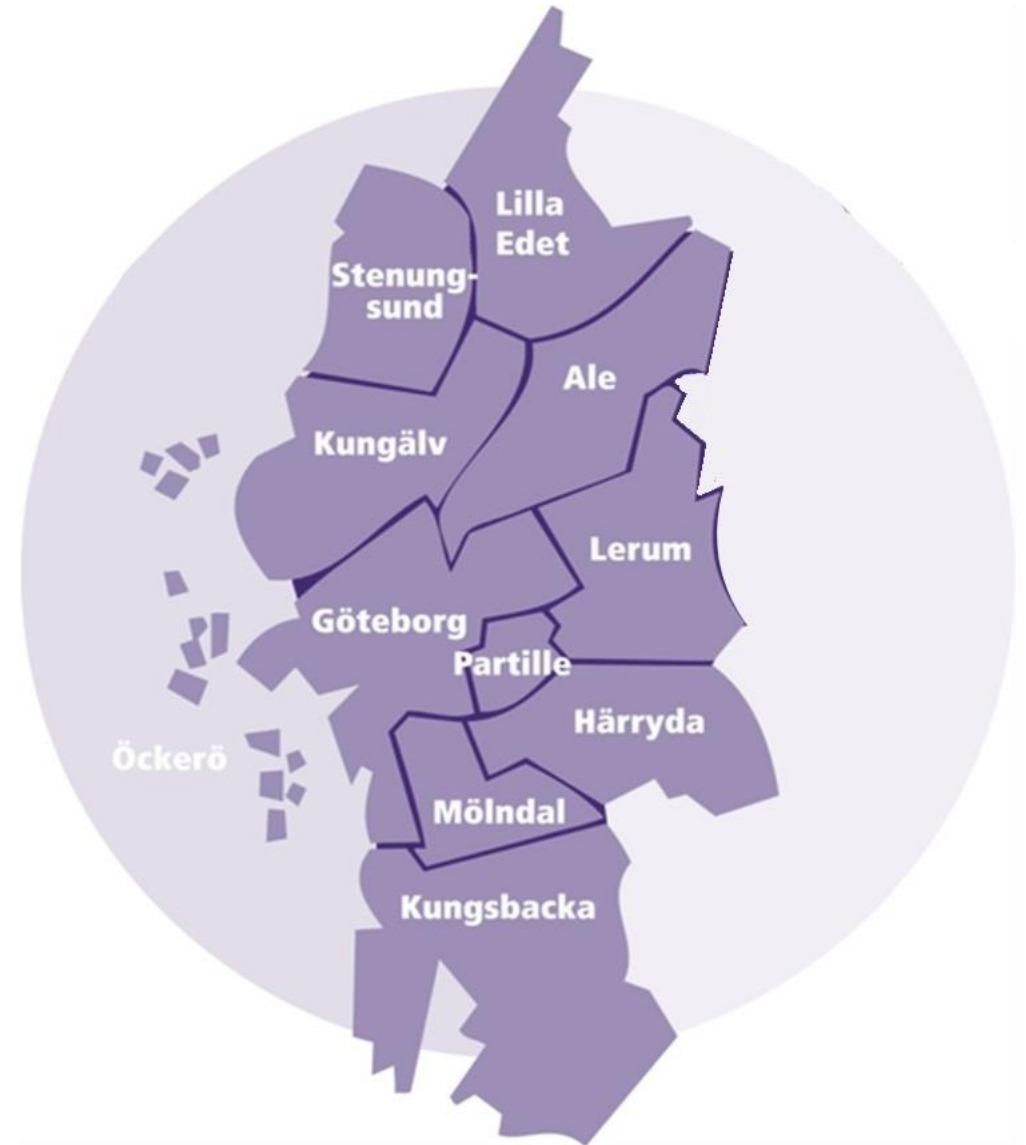
VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

Polisen

GÖTEBORGS
REGIONEN

**Måste du
dölja vem du
älskar eller
umgås med?**

**Är du orolig
för din framtid
eller hindras du
från att göra
dina egna val?**

Regionalt stödcentrum heder

Vi finns till för dig som är utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck. Vi finns också till för dig som i ditt arbete möter personer som är utsatta för hedersrelaterat våld eller personer som lever med hedersnormer. Med oss kan du prata om din situation och sådant som är svårt. Stödcentrum heder är en samverkan mellan 11 kommuner inom i Göteborgsregionen, Polismyndigheten och Västra Götalandsregionen.

Kontakt

Utbildningar

<https://goteborg.se/stodcentrumheder>

Aktuellt

Höj din uppmärksamhet!

Publicerad 19 maj 2023

Inför skollov och semester är det viktigt att vara extra uppmärksam på barn och unga som riskerar att fara illa av hedersrelaterat våld och förtryck. Det kan handla om kontroll och begränsningar, tvångs gifte eller könsstympning. Anmäl din oro

Vad är heder?

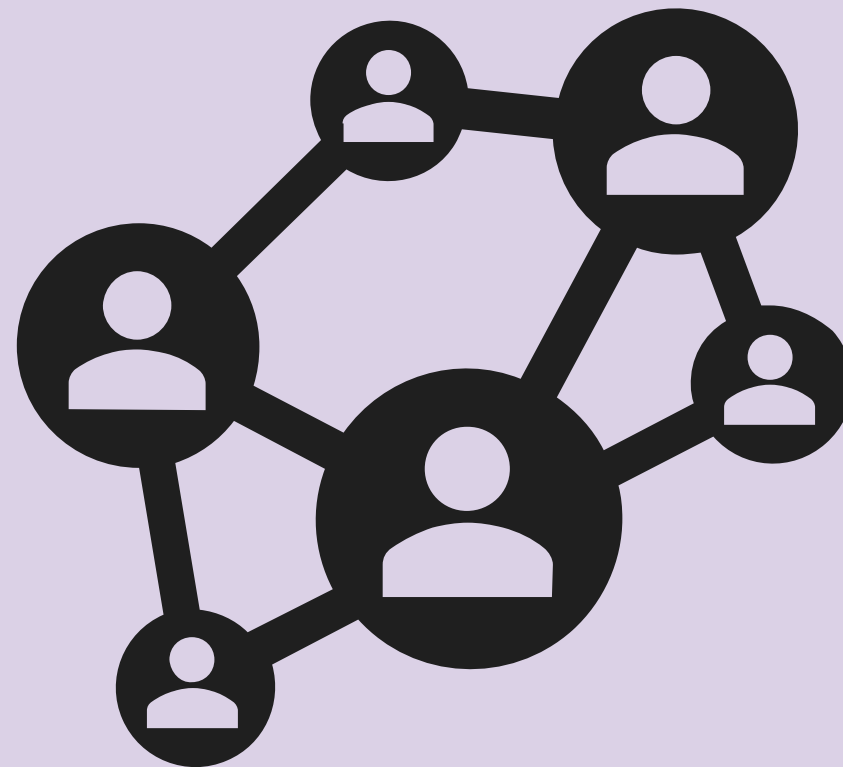
Hederskontexten

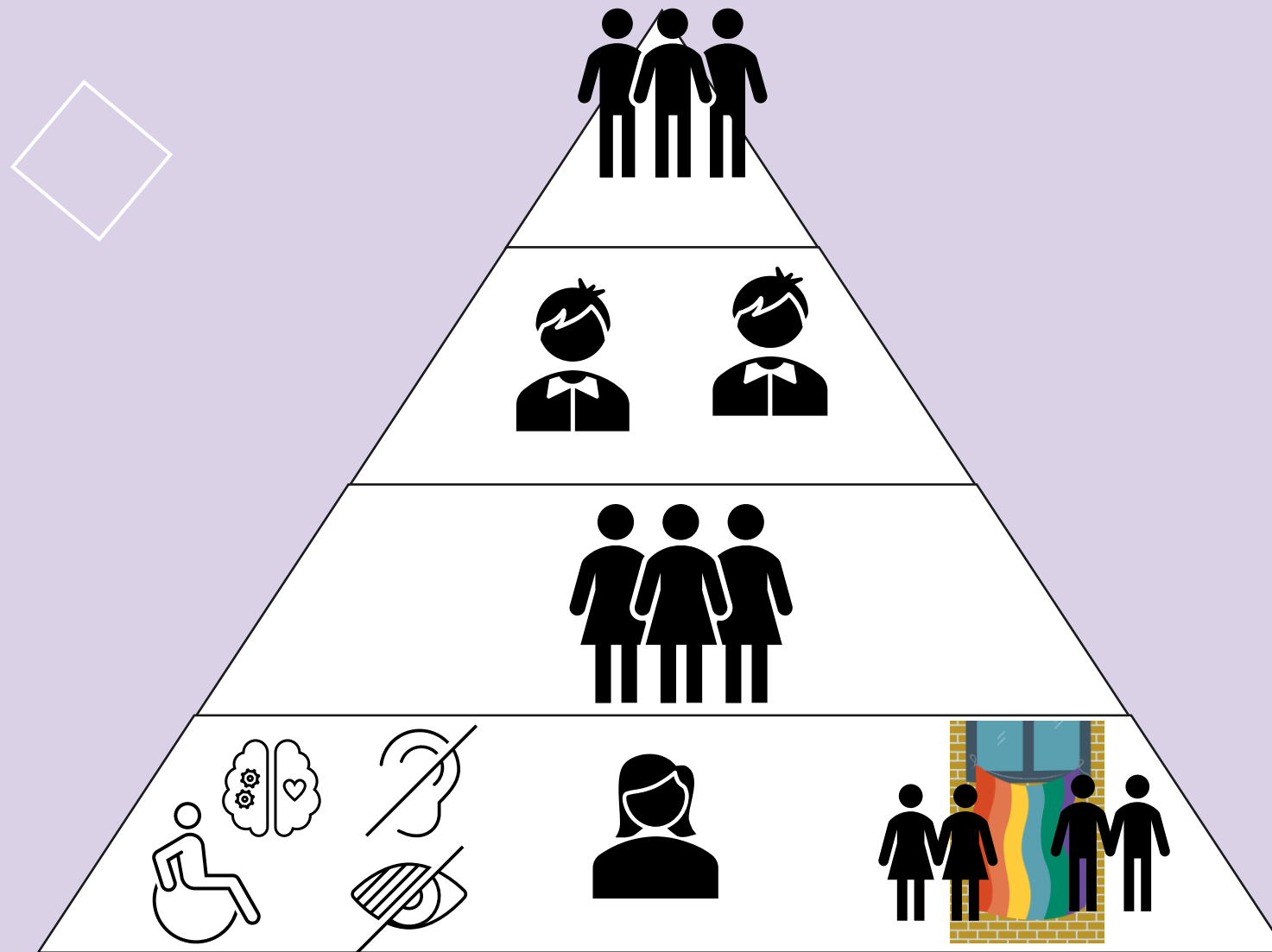
- **Gamla anor, inte knuten till någon specifik religion, land eller etnisk grupp**
- **Familjens anseende i det omgivande samhället**
- **Män har heder**
- **Avhängigt flickor och kvinnors beteenden**
- **Oskuld och kyskhetsnormer – myten om ”mödomshinnan”**
- **Strikta kön- och heteronormer**
- **Normbrott bestraffas**

Kollektivistiska familjesystem

- Kollektivets behov står över individens
- Flickor och kvinnors sexualitet är kollektivets angelägenhet
- En persons misstag/rykte är en skamfläck för hela kollektivet
- Skamfläcken måste tas bort

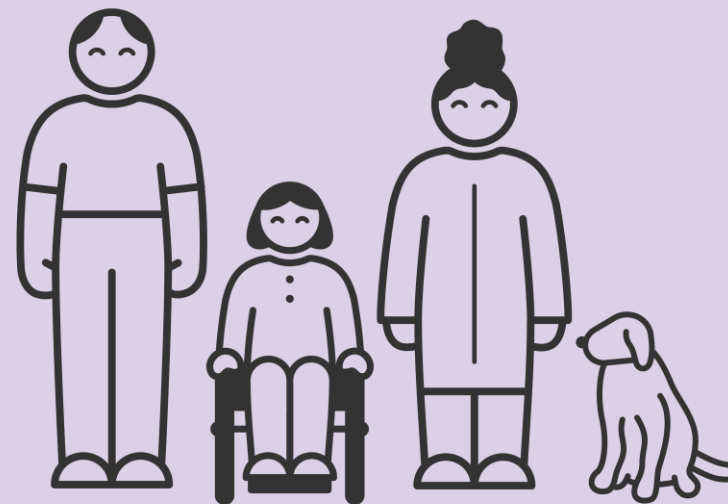
Patriarkala maktordningen

Personer med funktionsnedsättning

- Tolka signaler – veta sina rättigheter
- Vilseledande äktenskap
  - Fest, kläder, presenter
  - Förstår inte social koder eller normer
  - Våldsutsatthet, övergrepp, våldtäkter
- Särskilda behov, specialpedagogisk utredning – blir aldrig klar!

HBTTQI - personer

- **Tvåkönsnorm**
- **Heteronorm**
- **Tvångsgifte**
- **Könsuttryck**
- **Omvändelseförsök/ utdrivning**
- **Uppfostringsresor**
- **Ser sig själv med förövarens ögon**

Att växa upp utan hedersförtryck

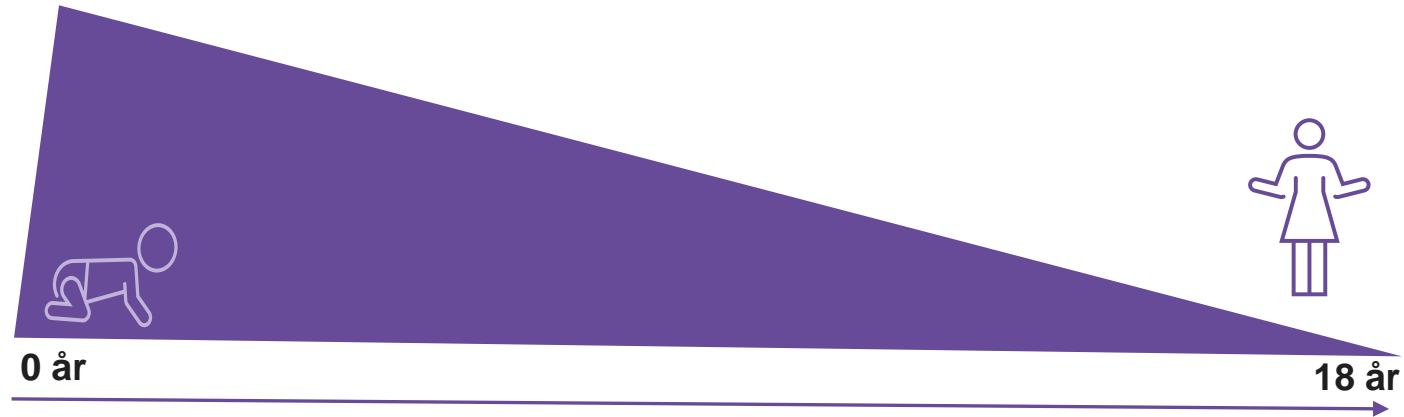

Utbildning
"Vem vill jag bli?"

Kärlek
"Vem vill jag
leva med?"

**Frihet och
ansvar**
"Hur vill jag
leva mitt liv?!"

Att växa upp med hedersförtyck

Utbildning
"Vad vill släkten?"

Kärlek
Arrangerat eller
tvångsäktenskap

**Anpassning och
begränsning av
livet**

Psykiskt våld- skuld & skambeläggande, kontroll & begränsningar, nedvärdering, hot, trakasserier, undandragande av kärlek och omsorg

Sexuellt våld - tvångs- & barnäktenskap, oskuldskontroller, sexuellt våld som straff

Latent våld - "våldet går som en röd tråd genom familjens historia". Formar hela släktled

Fysiskt våld- från örfilar till mord

Ekonomiskt & materiellt våld - främtagen egendom, kontroll över flickors och kvinnors ekonomin

Försummelse - får inte det stöd eller behandling man behöver utifrån en sjukdom, funktionsvariation och/eller psykisk ohälsa

Digitalt våld - kontroll av mobiler, GPS, sms/samtal för övervakning, har lösenorden till sociala medier

Varför är det viktigt att veta om det här?

Hedersrelaterat våld eller våld i nära relation

Extra utsatthet/sårbarhet

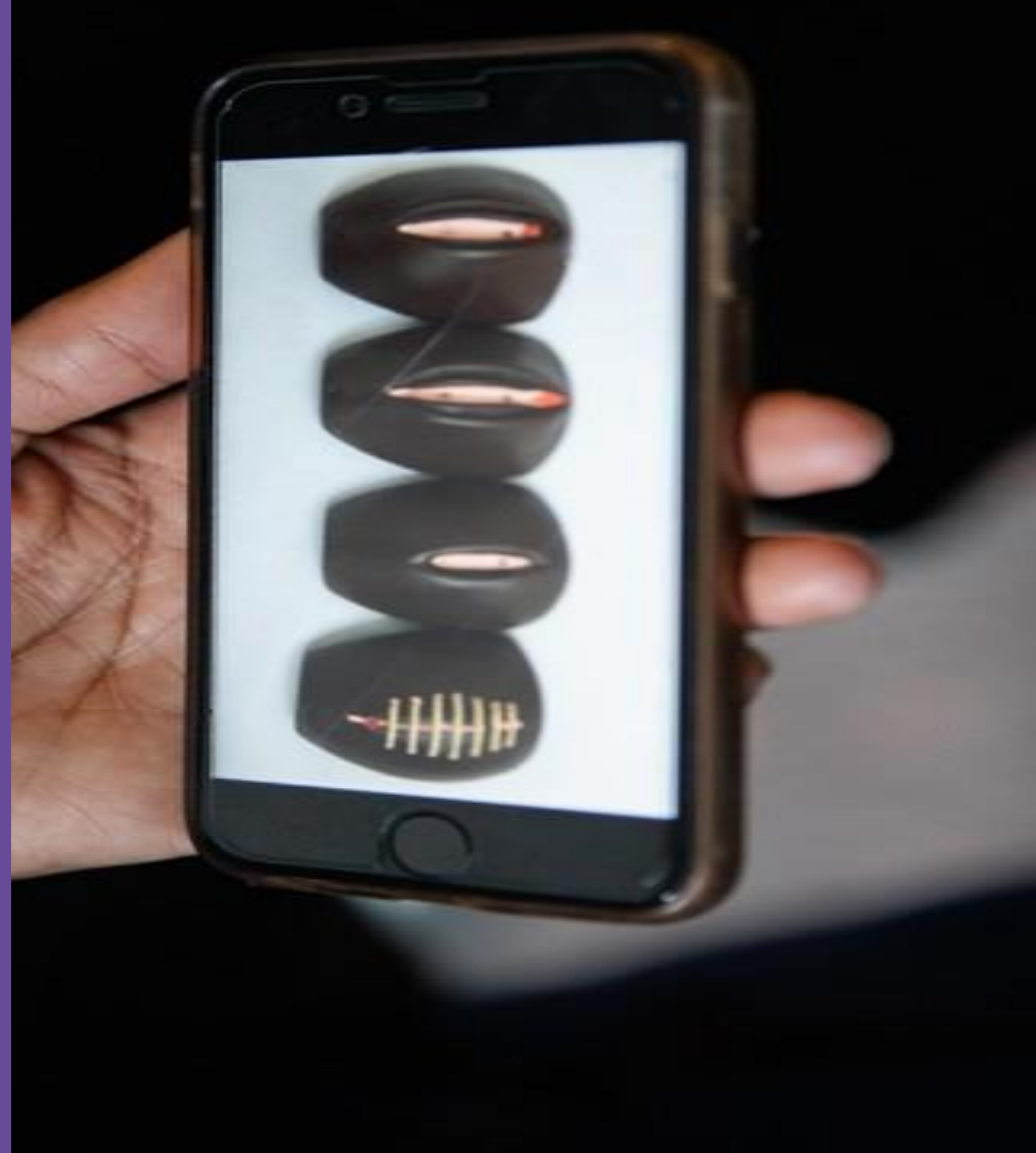
- Säkerhetsaspekter, mer omfattande och livslånga
- Barn blir utsatta och utsätter
- Vara beredd på att utföra våld
- Normalisering av våldet – våldspiralen

Könsstympning

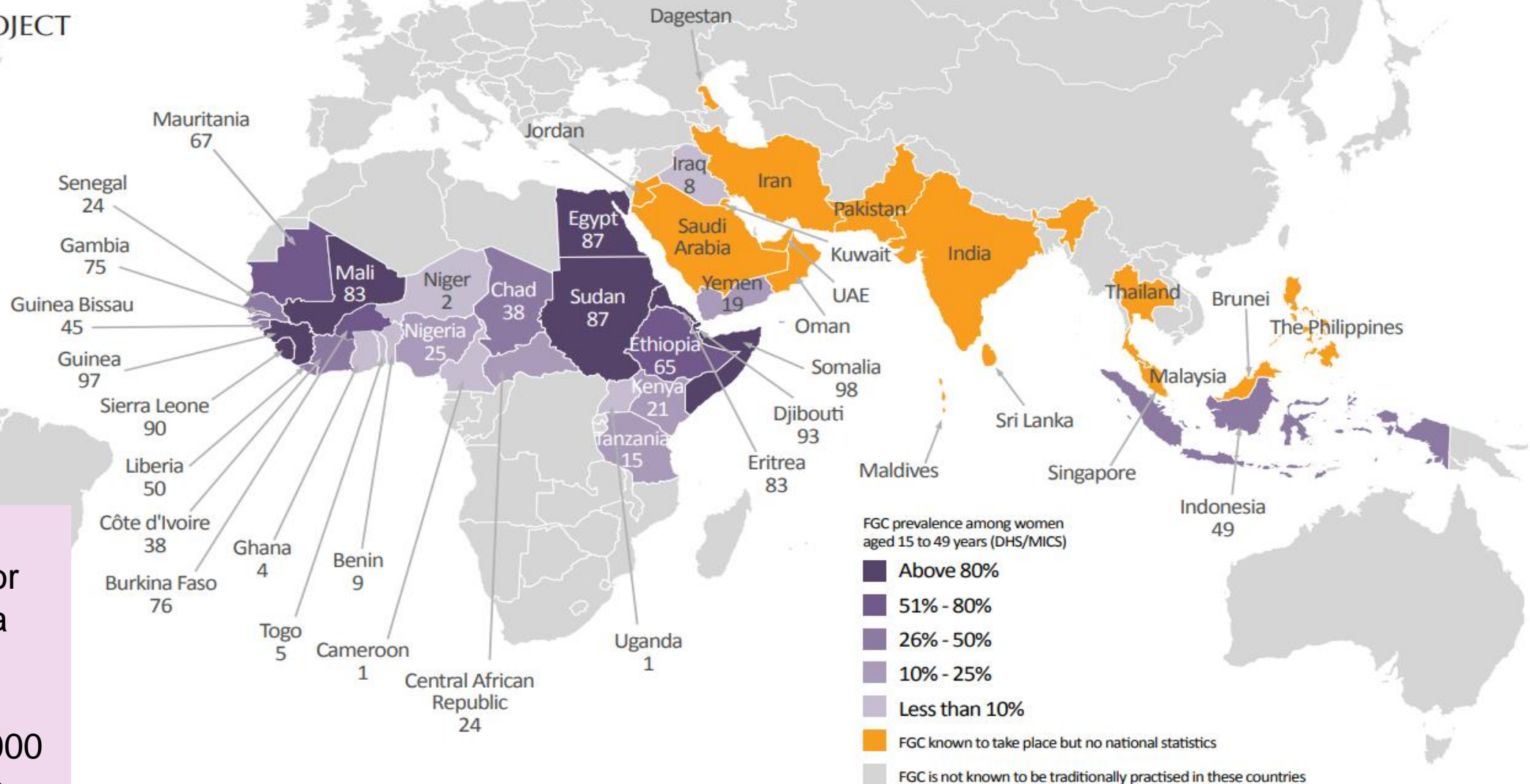
”Avser alla ingrepp som rör borttagande av de externa genitalierna, delvis eller helt, eller annan åverkan av kulturella eller andra icke-medicinska skäl” (WHO)

- Uttryck för kontroll av sexualiteten. Görs från tidig ålder, innan något kan ha skadat hedern.
- Brottsligt i Sverige att utföra, också när det görs utomlands.
- Även straffbart att förbereda eller **underlåta att avslöja könsstympning**. Preskriptionstiden för brottet är borttagen.
- Vulvamottagningen i Angered erbjuder stöd och hjälp
- [Könsstympning - Könsstympning.se \(hedersförtryck.se\)](http://Könsstympning.se)

Könsstympning i världen 2019

ORCHID PROJECT

Sverige

- Ca 68 000 kvinnor och flickor kan ha utsatts för könsstympning
- Ca 13 000 – 20 000 flickor riskerar att utsättas

SIGNALER

Ensamma mammor
som utsätts för
kollektivt förtryck

Svårigheter att sätta
gränser för pojkar

Bara aggression i
verktygslådan

Pratar om vad
kulturen påbjuder,
ex könssegregation,
klädsel

Flickor och kvinnor
som ej får röra sig
fritt, ex cykla, hoppa

Machoideal hos
pojkar, ex får inte
gråta, små pojkar
agerar som "män"

Pojkar som är
pappas förlängda
arm

Barn som
kontrollerar och
tillrättavisar
varandra

Vad kan du/ni göra- VÅGA FRÅGA

Olika
verkligheter -
olika bilder av
barns bästa

**HUR BLIR DET
FÖR DITT
BARN?**

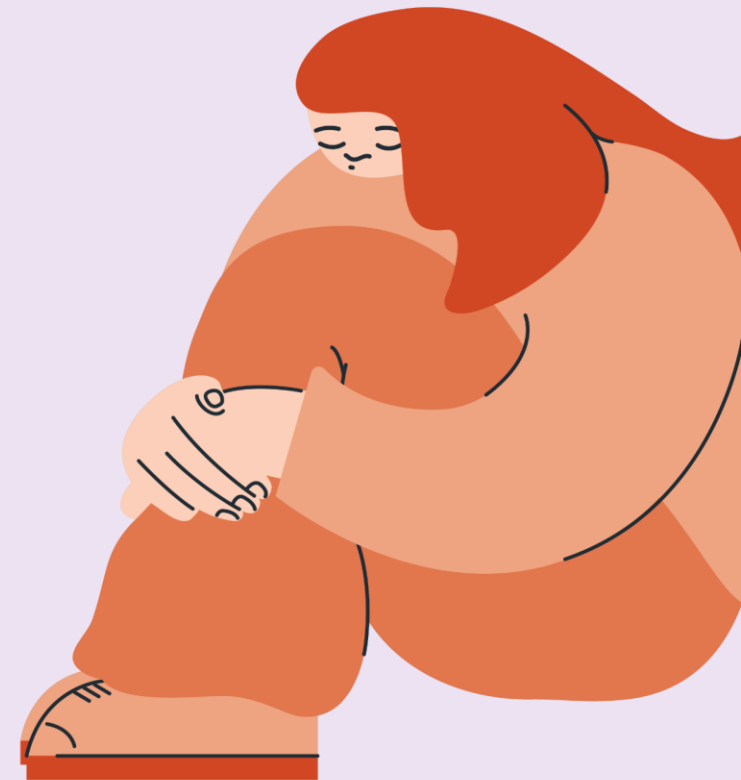
Hur kan vi
hjälpas åt med
det som är
ovant?

- Tex – sova ute
- Vattenlekar
- Visa hud- byta om framför andra
- Sova bredvid varandra

De allvarligaste hoten mot familjens heder

- Rykte, misstanke eller kännedom om relationer eller sexuella relationer till motsatt kön
- Homosexualitet
- Spridning eller hot om spridning av exempelvis bilder via sociala medier
- Våldtäkt
- Otrohetsaffärer/äktenskapsbrott
- Skilsmässa som inte accepteras (drabbar män och kvinnor)
- Att avstå från sin tro

Fem frågeområden

Frågor för att upptäcka hedersrelaterat våld och förtryck

Kontroll och begränsningar

Kontroll och begränsningar

- » Hur ser en vanlig dag ut för den utsatta? Före skolan, under skoldagen, efter skolan?
- » Får den utsatta vara med på alla lektioner på skolan?
- » Under helgdagar/lov?
- » Har den utsatta någon fritidsaktivitet?
- » Får den utsatta själv välja kläder, utseende, kamrater, utbildning, skola osv?

Skam och rykten

- » Är det viktigt för din familj att ha ett gott rykte bland folk i omgivningen? Hur viktigt på en skala mellan 1 och 10?
- » Hur viktigt är begreppet skam för din familj på en skala mellan 1 och 10?
- » Är det viktigt att vara en "fin" flicka för familjen/släkten? Om ja, vad innebär att vara en "fin" flicka? Vad är inte "fint"?

Oskuldsnormer

- » Finns det någon regel som är speciellt viktigt i din familj?
- » Får du ha relationer/ kärleksrelationer med vem du vill?
- » Är det viktigt för din familj att du är oskuld vid giftermålet?
- » Gäller samma regler för killar och tjejer?

Våldsutsatthet

- » Har någon utsatt dig för fysiskt våld, till exempel knuffar, slag, sparkar osv..?
- » Är det någon som kränker dig, det vill säga kallar dig för fula saker? (Ge exempel)
- » Är det någon som tagit på dig på ett sätt som du inte vill?

Äktenskapstraditioner

- » Får du själv välja framtida partner? Om ja, vem som helst? Eller spelar land, folkslag, religion roll?
- » Finns det en person som redan är utsedd som blivande make/maka?
- » Känner du oro inför en utlandsresa?

Tänk på

- » Vid behov av tolk, använd telefontolk och säg inte den utsattas namn. Tala om för den utsatta att signalera om det inte känns bra med tolken.
- » Ha enskilda möten, aldrig tillsammans med någon från familjen eller släkten.
- » Kom överens om hur kontakten mellan dig och den utsatta ska se ut - finns det säkra sätt att kommunicera på?
- » **Dokumentera!** Skriv ned vad som sägs, ta bilder på synliga skador. Den som är utsatt är ofta ambivalent i förhållande till förövaren.
- » Tala inte om för föräldrar eller släkt om en orosanmälan till socialtjänsten görs.
- » Var nyfiken! Det finns alltid utrymme att ställa följdfrågor. Fråga om det är något du glömt eller missat att fråga om.
- » Tänk på att vara normkritiskt i mötet. Ta inte för givet att personen är heterosexuell. Fråga gärna efter vilket pronomen den unge använder sig av.
- » Kontakta Regionalt Stödcentrum Heder för råd och stöd.

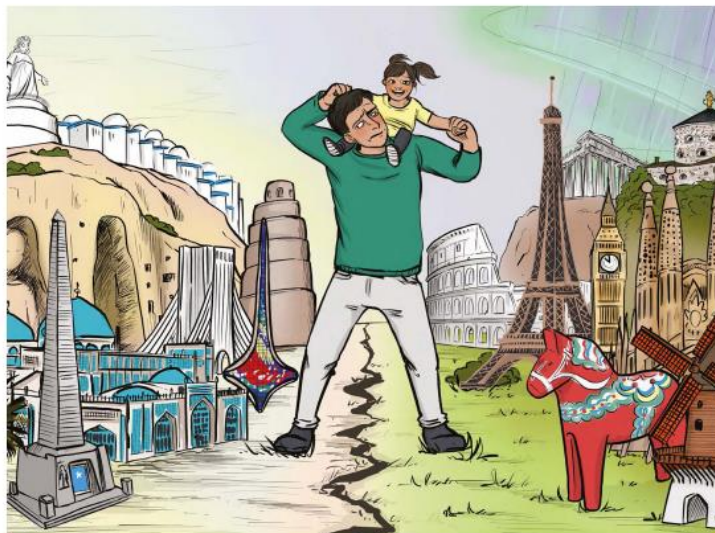
Kontaktuppgifter Regionalt Stödcentrum Heder

Telefon: 020 340303

E-post: stodcentrumheder@socialcentrum.goteborg.se

www.goteborg.se/stodcentrumheder

Ett metodstöd för att stärka föräldrakontakt genom tillitsstärkande dialoger

Prata med föräldrar

Handbok för personal i tillitsstärkande dialoger med utrikesfödda föräldrar

Modul 1

Migration, identitet och föräldraskap

- Denna modul syftar till att få en förståelse för och reflektera kring:
- Migration och hur migration kan påverka föräldraskap och identitet.
  - Hur migrationsprocessen påverkar det psykosociala välbefinnandet.
  - Hur du som möter föräldrar kan främja deras känsla av tillhörighet.

Modul 2

Kulturell medvetenhet

- Denna modul syftar till att få en förståelse för och reflektera kring:
- Kultur och interkultur som begrepp.
  - Interkulturell dialog och hur det relaterar till mångkulturella rättigheter.
  - Vikten av att kommunicera.
  - Hur du kan bli kulturellt medveten och förstå dina egna kulturella föreställningar och normer.

Modul 3

Tillit till välfärdsstaten

- Denna modul syftar till att få en förståelse för och reflektera kring:
- Rättigheter, jämlikhet och vägen av tillit i samhället.
  - Vikten av att delaktiga och stärka föräldrarnas kunskap om barns rättigheter.
  - Hur tillit kan stärkas genom att ge föräldrarna möjlighet att pröva om sociala normer för barnuppföstran.

Modul 4

Barns rättigheter

- Denna modul syftar till att få en förståelse för och reflektera kring:
- Olika sätt att prata med föräldrar om barns rättigheter.
  - Vikten av att delaktiga och stärka föräldrarnas kunskap om barns rättigheter.
  - Hur vi kan stärka föräldrarnas att vid behov söka stöd för att kunna uppfylla både sina egna och barnens rättigheter.

Modul 5

Roller i familjen

- Denna modul syftar till att få en förståelse för och reflektera kring:
- Hur migration kan påverka könsroller.
  - Hur könsroller kan påverka inkludering och etablering i det nya samhället.
  - Betydelsen av att främja ett jämställt föräldraskap.

Modul 6

Våld i nära relationer

- Detta tema syftar till att få en förståelse för och reflektera kring:
- Hur våld i nära relationer påverkar barn och familjer.
  - Våika som kan vara extra sårbara och hur vi kan arbeta för att förebygga och förhindra våld i nära relationer.
  - Vikten av att prata om våld i nära relationer och att vilja agera mot det.

Modul 7

Hedersrelaterat våld och förtryck

- Denna modul syftar till att få en förståelse för och reflektera kring:
- De specifika faktorer som skapar hedersrelaterat våld och förtryck från våld i nära relationer.
  - De konsekvenser det har att leva i en hederskontext.
  - Hur vi, genom ökad kompetens, kan agera för att upptäcka och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck.

Bilaga 1 Handlingsplan

- Ta fram en handlingsplan**
En handlingsplan följer verksamheten upp och innehåller en tydlig och konkret plan för att uppnå en viss verksamhetsmål. Den har till syfte att tydliggöra och styra verksamheten mot ett gemensamt mål. Den ska innehålla tydliga uppdrag och ansvar för respektive åtgärd och vilka resurser som behövs för att nå målet.
- Var tar man fram en handlingsplan?**
Konkretiserade mål och förväntade resultat på kort och lång sikt. Inom en viss tidsram och aktiviteter som behövs för att uppnå målet. Särskilt viktigt för utvärdering av hur väl och hur ofta uppnådd för respektive åtgärd. Resultat som ska användas för respektive åtgärd och vilka resurser som behövs för att nå målet.
- Ämnesord**
Använd gärna punktens mönster för att ta fram en handlingsplan.
- 1. Komplettera era mål för utvecklingsområdet.**
- 2. Skapa en lista över åtgärder och aktiviteter ni behöver göra.**
- 3. Upp ansvar.**
- 4. Sätt upp en tidsplan.**
- 5. Följ upp.**
- För mer information och tips besök webbplatsen för barns rättigheter - www.goteborg.se

KONTAKT:

- Telefon: 020-34 03 03
- Epost:
stodcentrumheder@socialcentrum.goteborg.se
- Hemsida: <https://goteborg.se/stodcentrumheder>

- Våld mot barn. Stiftelsen allmänna barnhuset
- [Skatteverket , skyddade personuppgifter](#)
- [Prata med föräldrar](#)
- [Bildstöd](#)
- [Skolverket](#)
- [Könsstämpning - Könsstämpning.se \(hedersförtryck.se\)](#)
- Film: Vad skall folk säga
- SVT play 30 år med Chadia och hennes döttrar
- SVT play Uppdrag granskning/BORTFÖRD

